

Ուրախութեամբ սրտի կը փութամք հրատարակել զհետեւեալ գրութիւն:

ԳՐԱԳՒԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ Ի ՀԱՄԱՆԻ, — ԵՐԿՍԵՈՒ ՌԻՍՈՒՄՆԱՐԱՆՔ.

ԽԻՔԱԳՐՈՒՄԻՆԻ ԱՆԻՔԱԳՐՈՒՄԻՆԻ.

Ա.

Հաշիւ տուողը ո՛չ թէ միայն իւր հաշիւները ճշգրտութեամբ տիրոջ տալուց յետոյ արդարանում է իւր խղճի առաջ, այլ և գրաւում է տիրոջ սէրն ու հաւատարմութիւնը, որնոր և արժանացնում է իրան աւելի ևս օգտաւէտ ու վսեմ գործերի. Այդ ընդհանրապէս է:

Անցեալ տարի յուլիս ամսոյ 4-ից սկսած կազմել ենք մի փոքրիկ ընկերութիւն Համախոյ երկսեռ մանուկների համար մի գրադարան բանալու, շարաթական իւրաքանչիւր անդամից տասն կոպ. առնելով: Սիրելի ընթերցողը թող չասէ թէ 10 կոպէկն ոչինչ է, շատից պէտք էր սկսած, որ շուտ հարստանար ընկերութիւնը: Մենք նայելով այն խօսքին թէ, «Կաթելով կաթելով լիճ կդառնայ», կամ այն պատճառաւ, որ իւրաքանչիւր անդամակցողը տեսանելով տուրքի սակաւամասնութիւնը, չձանձրանայ տալու նշանակեալ (ունեորի հանար ոչինչ, իսկ չունեորի համար շատուշատ) գրամը: Սկզբում անդամների թիւը թաղկանումէր 6-ից, իսկ կարճ ժամանակում հասնումէ մինչև 25 թիւը, որանցից ոմանք թէ և ինչպէս կուրորէն յօժարութեամբ անհամակցեալ են մի քանի ամիս, նոյնպէս և դուրս են ընկել արդէն պտուղ չբերելու պատճառաւ, սակայն մնացեալները սիրով և ջերմեռանդութեամբ լցուցանում են իւրեանց պարտքը:

Ընկերութիւնը իւր նիստերի մէջ գործի յառաջագիմութեան մասին կազմել է կանոնադրութիւն, որը յետոյ առանձին կուղարկենք Խմբագրութեանը «Արարատ», ամսագրի միջոցաւ հաղորդելու մեծարելի ընթերցողաց:

Մի քանի ամիսների ընթացքում ընկերութիւնը թէ իրանց սահմանած և թէ ուրիշներից օժանդակած տուրքերով զոյացրից հաշիւ մանէթ, և

զրաւոր կերպով ուղարկեց Թիֆլիս Պ. Ստեփաննոս Նաղարեանցի ազգային մտաւոր անդաստանի մէջ արդիւնաւոր մշակի վերայ, որպէս ղեկ, նեղութիւն յանձն առնու գնել ընթերցութեամբ Գրադարանի համար կարեւոր ու ժամանակի պահանջման համեմատ թէ հայկական և թէ ռուսական գրեանք, Թէ և ուղարկած գրեանքը, ինչպէս ինքը գրում է ցաւօք սրտի, ներկայումս չէին կարող լըցուցանել Գրադարանիս ընթերցողների քաղց՝ իւրեանց ոճի և մտքի բարձրութեամբը, իսկ լատական ընտիր գրքեր ևն: Հրապարակաւ շնորհակալութիւն յիշեալ պարոնին, որ յարկել է մեր ընկերութեան խնդիր, ըստ կարողութեան չընայելով իրան մի և նոյն ժամանակում վիճակեալ մի քանի նեղ հանգամանացը, ինչպէս յայտնվումէ իւր գրութիւնից:

Մեր անդամակիցներից ոմանք որովհետեւ գրտանվում են հիւաւոր տեղերում, նոյնպէս և գրեանց օժանդակութիւն անողներից. որոնք կցանկանային գէթ իմանալ մասնաւորապէս Գրադարանի գրութիւնը և ծանօթանալ նորան օժանդակողներին, ուստի, ցանկալի է ինձ առ այժմ միայն հաղորդել նոցա անունները ի իրաւոյս և ի քաջակրութիւն:

Ամենից առաջ շնորհակալութիւն Համախում մի ժամանակակից 32 անդամներից կազմուած ընկերութեանը, որ բարեգը համարելով նուիրել են յօգուտ Գրադարանական ընկերութեան իրանց մէջ ժողոված երեսուն չորս մանէթ եօթանասուն ու հինգ կոպէկ դրամն, Աւելորդ չեմ համարում յիշել այդ պարոնների անունները, որք են 1. Աղեքսանդր Բէդ Լալայեանց, 2. Հայրապետ Բէդ Բաիրեանց, 3. Նիկալայ Կաճկաճեանց, 4. Բաղդասար Նաղարեանց, 5. Կարապետ Նիազեանց, 6. Յարութիւն Սերգէյեանց, 7. Կարապետ Բալանթարեանց, 8. Միքայէլ Կաճկաճեանց (արդէն հանգուցեալ), 9. Գեորգ Տէր Յովհաննէսեանց, 10. Աղասի Բէդ Լալայեանց, 11. Գրիգոր Գինջեանց, 12. Աղասի Բէդ Պոպովեանց, 13. Բախիշ Քեօջարեանց, 14. Սամուէլ Աւարչանց, 15. Մովսէս Ռոստամեանց, 16. Աստուածատուր Մելիքեանց, 17. Համբարձում Ներսեսեանց, 18. Ստեփան Լալայեանց, 19. Յովհաննէս Միրզաբէ-

Գեանց, 20, Միքայէլ Ղարարաշեանց, 21, Միքայէլ Բէկլարեանց, 22, Գալուստ Թարրահեանց, 23, Մովսէս Աշուղեանց, 24, Կարապետ Սաղաթելեանց, 25, Յարութիւն Վարդապետեանց, 26, Մեծլում Տէր Ստեփանեանց, 27, Կարապետ Պրանգիւեանց, 28, Կարապետ Իվանեանց, 29, Արտէմ Աղէքսանդրեանց (արդէն հանգուցեալ) 30, Գրիգոր Մատթէոսեան Սանամեանց Բագուցի, 31, Յովհաննէս Իւզբաշեանց և 32 Մովսէս Ղազարեանց, Կրկին շնորհակալութիւն Աղէքսանդր ըէկ Լալայեանցին, որ բաց ի զրանից նուիրել է Գրադարանին ներկայ 1871 թուականի Մեղուն:

Բաղտաւոր է համարում իրան մեր ընկերութիւնը, տեսանելով որ և ուրիշ քաղաքներից գրտանվում են իրան միտք բերող ազնուամիտ պարտններ, որպիսիք են — Թիֆլիսից Պետրոս Սիմէոնեանցը, որ նուիրել է Մեղուի Խմբագրութեան անունով գրքոյկներ. Պետերբուրգից Միքայէլ Մ. Միանսարեանցը, որ յայտնի է ընդհանուրին իւր աղղասիրական գործունէութեամբը, ուղարկել է գրեանք և բնական փետուրներով նկարած թըռչունների պատկերներ մեր Գրադարանի և օրիորդաց ուսումնարանի համար. և Բագուից Նոյնպէս Մովսէս Զոհրապեանցը իւր աշխատասիրածներից, Թող ընդունեն այդ յիշեալ ազնիւ պարտնները մեր ընկերութեան շնորհակալիքը: Նոյնպէս և Շամախեցի պարոն Սամուէլ Բագիբեանցը որ Բագուից ուղարկել է Գրադարանի համար առաստաղից քաշ անելի մի գեղեցիկ մեծ կանթեղ:

Շամախում Գրադարանին գրքերով օժանդակող Սրբազան Հայր Անդրէաս արքեպիսկոպոսը, Ազգ. Հոգև. Դպրոցի հոգաբարձութիւնը և պատուելի երիտասարդները շնորհակալութեան ու գովութեան արժանի են: Առաջնոյն երրեմնապէս քաջալերութիւնը միտքութեամբ, վառում ու կազդուրում է ընկերութեան ամեն մի անհատի սիրտը. իսկ երրորդի այսինքն յիշեալ երիտասարդների՝ որ մեծ մասով Գրադ. ընկ. անդամներիցն, սերը դէպի այդպիսի գործը՝ յուսադրում է ինչպէս յիշեալ Հօրը, Նոյնպէս և Շամախեցիներին: Քրտնավաստակ ընթերցող, եթէ հարցասիրելի է 2եզ իմանալու և դոցա կենդանի անունները, հետևեալն են — 1, Շամախեցի Փիլիպպոս վարդապետ

Նաջարեանց (միտքան սուրը Երուսաղէմի). 2, Աւագ սարկաւագ Բաղդասար Մանուկեան. 3, Աւագ սարկաւագ Աւետիք Փինաշեանց (արդէն ի Բագու). 4, Պօղոս Ներսեսեանց. 5, Հայրապետ Ղուկասեանց. 6, Յովհաննէս Միրզաբէկեանց 7, Աղէքսանդր Մելիք — Շահնազարեանց 8, Շահնաշ Վլասեանց. 9, Գասպար Ներսիսեանց, 10, Ներսէս Արելեանց. 11, Առստանդին Մարտիրոսեանց. 12, Մարտիրոս Թումանեանց. 13, Հայրապետ Խալաբեանց, 14, Նիկողայ Վարդապետեանց. 15, Գալուստ Տէր Բաղդասարեանց (արդէն քահանայ ի Ղուրպ). 16, Աղէքսանդր Տէր Սահակեանց: Եւ գաւառական ուսումնարանից ըստացաւ ընկերութիւնը գրեաց նուէրն:

Դոցա նուէրքը թէ որքան և ինչպիսի գրեանք են յետոյ կիմացուի ընդհանուր հաշւի մէջ. որ ժամանակին ի լոյս կ'ընծայվի մանրամասնաբար կանոնադրութեան հետ միասին:

Ով իմ ֆազնիւ ընկերներ, ուրախանալք ու աւելի՛ քաջալերվիք որպէս զի գտնվում են գնահատողներ ընկերութեանը, և որքան կարելին է դէպի յառաջ տանենք մեր ընթացքը այդ գործի մէջ, շնայելով ոչ մի արգելքի, որ յառաջ կա՛նխութեան կողմանէ, շնայելով մեր քաղաքի զրութեանը, որ չունի իւր առաջվայ շքեղութիւնը փառքը և հարստութիւնը, որոնց պատճառ եղել են բազմիցս վնասարեւր գետնաշարժը և առեւտուրական ձախողակի հանգամանքները: Մենք այրի կնոջը հետեւելով. չին պենք վերջին լուծայն այդ գանձանակի մէջ գցելու: Եթէ վերոյիշեալ ձախող դէպքերը նիւթականի վերաբերմամբ մեզ ամաչեցնում են այլոց առաջ մեր պարտքերը լիովին կատարելու, գոնէ ծանաչենք զրանց կատարելապէս և կատարենք ըստ կարողութեան, որքան ներում են մեզ միջոցները, որ մի՛ գուցէ զուրկ մնանք երկու կողմից, նիւթաւոր ասեմ և մտաւոր:

Բ.

Բացի մեր յիշեալ ընկերութեանից կայ այստեղ և մի ուրիշ ընկերութիւն հաստատված ու ապահովված Հոգևոր բարձր իշխանութենից 1870 թ. Օգոստոս ամսոյ մէջ յիշեալ Սրբազան Առաջնորդի առաջարկութեամբ. որոյ նպատակն է պահ-

